

Териториално статистическо бюро - Североизток
Отдел „Статистически изследвания - Шумен“

ИНДИКАТОРИ ЗА БЕДНОСТ И СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ
В ОБЛАСТ ШУМЕН ПРЕЗ 2023 ГОДИНА

Индикаторите за бедност и социално включване са част от общите показатели на Европейската общност за проследяване на напредъка на страните в борбата с бедността и социалната изолация. Основен източник на статистически данни за пресмятане на индикаторите е ежегодно провежданото наблюдение „Статистика на доходите и условията на живот (SILC)“.

В изследването, проведено през 2023 г., в област Шумен са анкетираны домакинства от 28 населени места - 6 града и 22 села.

Оценка на бедността

През 2023 г. линията на бедност в област Шумен е 555.92 лв. средномесечно на лице от домакинство, при 637.92 лв. за страната. При този размер на линията под прага на бедност са били 10.9% от населението в областта, при 20.6% за страната. С най-висок относителен дял на бедните сред 28-те области в страната са областите Стара Загора - 25.8%, Кюстендил - 24.6%, София (столица) - 22.2%, и Добрич - 22.0%.

В сравнение с предходната година размерът на линията на бедност се увеличава с 25.0%, а относителният дял на бедното население намалява с 2.0 процентни пункта (табл. 1).

Ако разгледаме равнището на бедност по пол, относителният дял на бедните мъже в областта е 13.7%, а на бедните жени - 8.4%. Относителният дял на жените, живеещи в риск от бедност, е по-голям с повече от 5 процентни пункта спрямо относителния дял на мъжете в областите Търговище, Кюстендил, София (столица), Перник, Плевен и Стара Загора. В четири области - Силистра, Видин, Добрич и Шумен, относителният дял на бедните мъже е по-голям с повече от 5 процентни пункта от този при жените.

**Индикатори за бедност и социално включване
в област Шумен през 2023 година**

1. Основни индикатори за бедност в област Шумен

Година на провеждане на изследването	2019	2020	2021	2022	2023
Линия на бедност - средномесечен размер - лв.	345.92	408.25	502.08	444.75	555.92
Относителен дял на бедните - % от населението	23.1	16.4	15.2	12.9	10.9
Относителен дял на бедните преди получаването на социалните трансфери, с включени пенсии - % от населението	33.5	24.6	32.8	22.2	18.2

Системата за социална защита има съществено значение за редуциране на бедността. Данните за 2023 г. показват, че ако в доходите на домакинствата се включат доходите от пенсии, но се изключат останалите социални трансфери (обезщетения, социални и семейни помощи и добавки), равнището на бедност в област Шумен се повишава от 10.9 до 18.2%, или със 7.3 процентни пункта. Съответно при изключване на пенсиите и останалите социални трансфери равнището на бедност в областта нараства до 38.2%, или с 27.3 процентни пункта.

През 2023 г. най-ниската линия на бедност се наблюдава в областите Монтана и Видин - съответно 446 и 466 лв., а най-високата - в област София (столица) (990 лв.), следвана от областите Варна (736 лв.), Перник (716 лева) и Кюстендил (702 лв.). Област Шумен заема 16-то място по размер на линията на бедност средномесечно на лице.

При изчисляване на линията на бедност за всяка област е приложен същият метод както при линията на бедност на национално ниво - 60% от средния общ разполагаем нетен доход на домакинствата в областта.

Материални и социални лишения на домакинствата

В общите показатели за оценка на бедността са включени и субективни индикатори, свързани с материални лишения. Те показват субективната оценка и личните нагласи на лицата и домакинствата относно възможностите за задоволяване на отделни нужди и потребности. До 2020 г. за оценка на материалните лишения на домакинствата се използваша девет въпроса, свързани с потреблението на конкретни стоки и услуги. От 2021 г. се включва нов показател за тежки материални и социални лишения, който показва липсата на необходими и желани предмети за водене на

Индикатори за бедност и социално включване в област Шумен през 2023 година

достоеен живот. Изчислява се като дял на лицата от населението, които не могат да си позволят 7 от 13 показателя - 6 на индивидуално ниво и 7 на ниво домакинство.

Най-голям брой лица в област Шумен не могат да си позволят подмяна на остаряла мебелировка (39.8%), а 39.5% не могат да посрещнат със собствени средства неочаквани финансови разходи. Едноседмична почивка извън дома не могат да си позволят 36.5% от домакинствата. Затруднения при плащането навреме на разходите, свързани с жилището, имат 12.4%, а 12.1% изпитват ограничения за притежаване и използване на автомобил. Консумация на месо, пилешко или риба (или вегетарианския им еквивалент) всеки втори ден не могат да си позволят 9.7%. Ограничения по отношение на отоплението на жилището поради недостиг на средства изпитват 8.9% от лицата.

В област Шумен през 2023 г. с тежки материални и социални лишения (ограничения в 7 от изследваните 13 показателя) живее 9.8% от населението.

Домакинства на безработни или с нисък интензитет на икономическа активност

За безработни домакинства в изследването се считат домакинствата, чиито членове не са били заети през последните четири седмици, т.е. всички членове на домакинството на възраст 16 и повече навършени години са били или безработни, или неактивни.

До 2020 г. показателят се изчислява за лица на възраст от 18 до 59 години, а от 2021 г. той включва лица на възраст от 18 до 64 години.

Ниската икономическа активност за домакинството се изчислява като съотношението между броя месеци, в които всеки член от домакинството във възрастовата група 18 - 64 години е бил работещ през предходната година (реално отработени месеци), към общия брой месеци, които теоретично би могъл да отработи същият член на домакинството при пълна заетост. За лицата, които декларират, че работят на непълно работно време, броят на месеците се преизчислява към пълно работно време въз основа на отработените часове.

Лицата, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност, се дефинират като лица от възрастовата група 0 - 64 години, живеещи в домакинство, където възрастните (18 - 64-годишните с изключение на учащите от възрастовата

Индикатори за бедност и социално включване в област Шумен през 2023 година

група 18 - 24 години) работят под 20% от техния потенциал през референтната година.

През 2023 г. в област Шумен, в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност живеят 5.8 хил. лица на възраст 18 - 64 години, или 6.9% от населението (при 6.6% за страната).

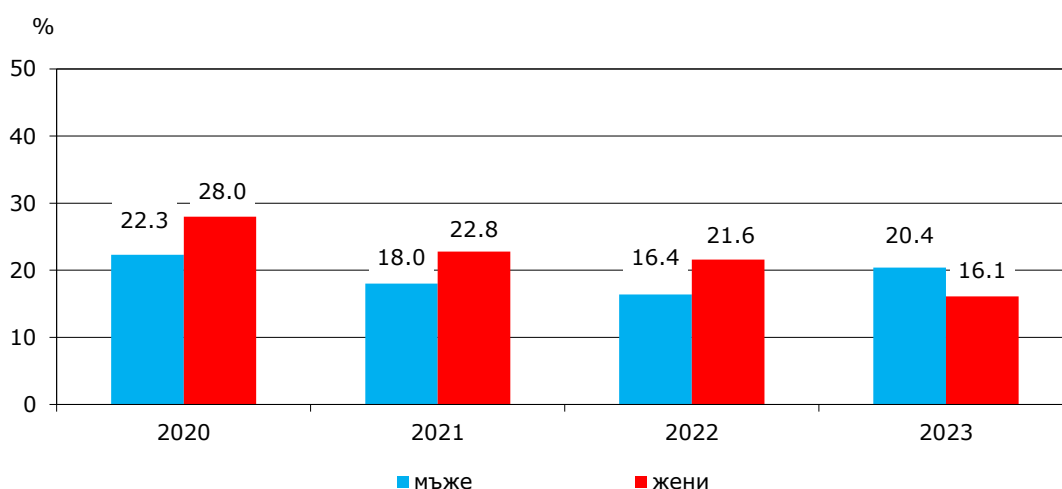
Относителният дял на тези лица е най-висок в област Монтана (23.8%), а най-нисък в областите София (столица) (1.8%) и Габрово - 1.9%.

Комбиниран индикатор

Във връзка с поставените цели по ключови области в стратегията „Европа 2030“ от изследването на доходите и условията на живот (EU-SILC) се изчислява комбиниран показател за регулярен мониторинг на напредъка на страните при изпълнение на националните подцели. Показателят включва лица, живеещи в риск от бедност, с материални и социални лишения и в домакинства на безработни или с нисък интензитет на икономическа активност.

Комбинирането на трите показателя показва, че през 2023 г. 18.2% от населението в област Шумен, или 27.2 хил. лица са били в риск от бедност и социално изключване. Стойността на показателя намалява с 0.9 процентни пункта спрямо 2022 година.

Фиг. 1. Относителен дял на лицата в риск от бедност и социално изключване по пол в област Шумен

Индикатори за бедност и социално включване в област Шумен през 2023 година

Материални лишения при децата

В изследването „Статистика на доходите и условията на живот“ от 2013 г. се събират данни за материалните лишения на децата в домакинството (на възраст между 1 и 15 години). През 2023 г. в област Шумен относителният дял на децата с материални лишения (лишени от поне един от 13 показателя) е 13.4%.

Индикатори за бедност и социално включване в област Шумен през 2023 година

Методологични бележки

С Регламент (ЕС) 2019/1700 на Европейския парламент и на Съвета се определя обща рамка за европейската статистика за лицата и домакинствата, основана на индивидуални данни, събрани чрез извадки. Наблюдението за доходите и условията на живот (SILC) е част от изследванията, включени в регламента, и се отнася до събирането на съпоставима и актуална информация за моментното състояние (cross-sectional data) и от повторени във времето (longitudinal data) изменения в доходите, равнище и структура на бедността и социалната изолация.

Целевата съвкупност в изследването са всички **обикновени** домакинства и техните членове, живеещи на територията на страната в момента на наблюдение. Лицата, живеещи в колективни домакинства и в институции, са изключени като цяло от целевата съвкупност.

Размерът на извадката за 2023 г. включва 9 379 домакинства от 6 ротационни групи от всички области на страната. Освен домакинството, попаднало в извадката, обект на наблюдение са и всички негови членове на възраст 16 и повече навършени години. Извадката се състои от шест ротационни групи, като всяка година една от ротационните групи отпада от наблюдението и се заменя с нова. Този ротационен модел на извадка осигурява два типа данни:

- Моментни (данни от текущата година на наблюдение);
- Лонгитудинални (данни за домакинствата, участвали в поне две последователни години).

Наблюдението се провежда с два типа анкетни карти:

- Въпросник за домакинството;
- Индивидуална анкетна карта за всяко лице от домакинството на възраст 16 и повече навършени години.

Основни понятия

Линия на бедност

За изследване на равнището на бедност в методологията на Евростат се използва общ разполагаем нетен доход. Линията на бедност представлява 60% от средния общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Индикатори за бедност и социално включване в област Шумен през 2023 година

Еквивалентни скали

За пресмятане на индикаторите за бедност и социално включване се използва общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица. Поради различния състав и брой лица в домакинствата се прилагат еквивалентни скали. Използва се модифицираната ОЕСД скала, според която първият възрастен на 14 и повече навършени години получава тегло единица, вторият възрастен на 14 и повече навършени години - тегло 0.5, и всяко дете под 14 години - тегло 0.3. Теглата се присъждат на всеки член на домакинството и се сумират, за да се получи еквивалентен размер на домакинството. Общият разполагаем нетен доход за всяко домакинство се разделя на неговия еквивалентен размер и се формира общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Претегляне на данните

Базата данни за всяка страна съдържа следните тегла:

Домакинско тегло (целева променлива DB090) за получаване на действителния брой обикновени домакинства в страната.

Персонално тегло (целева променлива RB050) за получаване на действителния брой лица на територията на страната.

Персонално тегло за всеки член на домакинството на възраст 16 и повече навършени години (целева променлива RB040) за получаване на броя на лицата на възраст 16 и повече навършени години на територията на страната.

При изчисляване на индикаторите за бедност се използва персоналното тегло (RB050), тъй като статусът на бедност се изчислява на индивидуално ниво и целевата група се отнася към цялото население, живеещо в обикновени домакинства. За някои от индикаторите, фокусирани върху лицата на възраст 16 и повече навършени години (например „относителен дял на работещите бедни“), се използва персонално тегло (RB040) за лицата на възраст 16 и повече навършени години.

При изчисляване на индикаторите теглата се коригират с претеглящ фактор за отразяване на липсващите случаи (домакинства с нулеви доходи) в изследването (RB050a).

Поради извадковия характер на изследването за доходите и условията на живот по някои основни показатели са изчислени следните оценки:

**Индикатори за бедност и социално включване
в област Шумен през 2023 година**

2. Оценки на някои основни показатели в област Шумен през 2023 година

	Относителен дял - %	Стандартна грешка
Население в риск от бедност и социално изключване - нова дефиниция		
Общо	18.2	3.7
Мъже	20.4	5.3
Жени	16.1	3.0
0 - 17 години	13.1	6.5
18 - 64 години	18.5	4.3
65+ години	21.4	4.9
Риск от бедност		
Общо	10.9	3.5
Мъже	13.7	4.9
Жени	8.4	2.7
0 - 17 години	10.8	6.1
18 - 64 години	12.5	4.0
65+ години	6.8	3.1
Материални и социални лишения		
Общо	9.8	2.7
Мъже	9.8	3.9
Жени	9.9	2.3
0 - 17 години	5.2	3.7
18 - 64 години	8.8	3.3
65+ години	16.7	4.5

Повече информация за индикаторите на бедност и социално включване може да се намери на сайта на НСИ в рубриката „Социално включване и условия на живот“ и в Информационна система ИНФОСТАТ.